

СЕКЦІЯ 3

РОЗВИТОК ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

А. А. ПАКУЛІНА, канд. екон. наук, доцент

О. В. ОВЕРЕДНА, здобувач вищої освіти

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У кожному суспільстві є правила, які виховані люди приймають і вважають для себе обов'язковими для виконання. У нашому випадку під таким суспільством ми будемо розуміти систему фінансово-економічних відносин. Вважаючи себе повноправними членами такого товариства, ми беремо на себе зобов'язання по виконанню всіх встановлених вимог, прийнятих для цієї системи. Наша країна тільки вчиться бути повноправним учасником міжнародних процесів. За рівнем розвитку деяких галузей економіки десь ми відстали, а десь йдемо в ногу з часом. Не будемо говорити про всю економіку, а спробуємо проаналізувати тільки її фінансову складову.

Фінансово-економічні відносини – це відносини між суб'єктами, які пов'язані з формуванням, розподілом і використанням грошових коштів з метою забезпечення потреб держави, підприємств і громадян. Не станемо торкатися теми розподілу, а постараємось розібратися, як правильно і безболісно для себе використовувати кошти. Для цього в нашій державі прийнято достатню кількість законів, що дозволяють використовувати міжнародний досвід у цій сфері. Деякі з них знаходяться на стадії розробки і обговорення.

Міжнародна практика фінансово-економічних відносин з введенням принципів, розроблених Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), ставить головним завданням визначення кінцевого бенефіціара бізнесу. Рухаючись згідно раніше заданого тренду на інтеграцію в міжнародне співтовариство і конкретно в його фінансово-економічну сферу, ми приймаємо закон «Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», а також постанову НБУ «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу», в яких намагаємось застосувати принципи ризик-орієнтованого підходу.

Як вже говорилося, ми як виховані члени суспільства, учасники фінансово-економічних відносин взялися за виконання функцій і завдань, запропонованих законами. Головна роль у цьому процесі була відведена банкам. Банки, які пережили кризу, котру в народі охрестили «банкопадом», а офіційно – «очищенням банківської системи», з великим завзяттям взялися за вивчення

своїх клієнтів, щоб не отримати штраф від НБУ за неправильно вжиті заходи згідно ризик-орієнтованого підходу. На цьому тернистому шляху кожний з банків почав розробляти свої інструкції та положення. Для вивчення величезного масиву інформації почали створюватися спеціальні відділи, що призвело до збільшення штату співробітників і витрат на утримання банку. Відповідно, прибутковість банківських операцій зменшилася.

Банки були створені для того, щоб у одних гроші під відсотки брати, іншим їх під відсотки давати і різницю процентних ставок залишати собі як заробіток. Для цього вони отримали всі необхідні дозволи та індульгенцію з приводу своїх можливих огріхів з умовою, що займатися всім цим можуть тільки вони, і головним над ними буде НБУ. Розуміючи всю складність виконання поставленого перед банками завдання з вивчення клієнтів на предмет їх ризик-орієнтованості, НБУ дав можливість делегувати функцію ідентифікації і верифікації клієнтів агентам. Та щоб банки не розслабилися, відповідальність за роботу агентів була покладена на самі банки. Від так, на практиці вони вирішили не ризикувати своєю репутацією і не зв'язуватися з агентами.

Ризик-орієнтований підхід почав давати результати у вигляді блокування операцій клієнтів з вимогою надати документи, що підтверджують джерело походження коштів. Бажання клієнта уточнити у банку що небудь по його процедурі ідентифікації і верифікації тепер буде розглядатися як спроба обійти цю процедуру.

Уже зараз більшість банків підключені до системи автоматичного арешту і списання боргів з осіб, які потрапили до Єдиного реєстру боржників. Незабаром автоматичний арешт коштів стане можливий для всіх видів боргів – за несплату штрафу за порушення ПДР, несплату кредиту або відсотків по ньому, борг по комуналці тощо. Банки самі зацікавлені в переході на більш сучасну модель роботи, оскільки вона економить їх людські, часові та паперові ресурси. Більше того, часто вони самі намагаються стягувати гроші з когось, тому їм вигідніше застосовувати більш ефективні інструменти.

Як кажуть, порятунок потопаючих – справа рук самих потопаючих. Щоб не було згодом нестерпно боляче, треба вже зараз давати собі звіт у тому, що уникнути розкриття своїх активів не вийде. Сприймаючи це як догму, слід звернутися до фахівців для отримання консультації на предмет зменшення ризиків і надання іншого роду професійної допомоги.

Актуальними є й питання інвестиційного розвитку сімейних підприємств. При посиленні державної підтримки та забезпеченні правового захисту інвесторів та суб'єктів сімейного бізнесу, інвестиції спрямовуються у ефективні, мобільні до змін проекти, що позитивно впливатиме на конкурентоспроможність вітчизняного економічного сектору. Це підтверджується позитивним досвідом розвитку підприємництва країн Європи, – притік інвестицій, який дозволяє впровадити інновації, модернізувати виробничі потужності підприємств цієї сфери, має віддачу в різних галузях економіки, в тому числі зменшує соціальну напругу в суспільстві (зокрема шляхом створення нових робочих місць).

Проблеми недостатності інвестицій тісно пов'язані з проблемами кредитування сімейного бізнесу, відсутністю механізмів пільгового

кредитування, регіонального кредитування. Для більшості сімейних господарств сучасна кредитна політика не є стимулюючою. Держава знаходиться осторонь цієї проблеми, не розвинутим є і кредитування через муніципальні фінансові установи.

Одна з проблем, вирішенню якої має сприяти удосконалення механізму розвитку сімейних підприємств – це забезпечення ефективного контролю за їх фінансовою та економічною діяльністю. Крім того, для сімейних підприємств характерні ризики, пов'язані з вкладанням власного сімейного капіталу, самозайнятістю, впливом соціально-психологічних чинників, пошуком нових індивідуальних ніш бізнесу, – все це зумовлює необхідність управління ризиками, знаходження напрямів мінімізації їх впливу, ситуаційного контролю. Саме тому доречним для підприємств сімейного бізнесу буде впровадження індивідуальної системи контролінгу, яка систематизує інформаційне середовище підприємства, забезпечить планування основних напрямів діяльності (бізнес-процеси та бізнес-лінії), бюджетування та комплекс показників функціонування підприємства (хоча б на рівні експрес-діагностики), облікову політику, документообіг і статистико-аналітичні дані, дозволить узгоджувати процеси управління доходами і витратами, отже, в цілому сприятиме систематизації діяльності та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, розвиток малого та середнього бізнесу найчастіше починається з власного сімейного капіталу. Дослідження механізму розвитку підприємств сімейного бізнесу як джерела та рушійної сили їх економічних відносин та взаємозв'язків сприятиме упорядкуванню діяльності сімейних підприємств та підвищенню ефективності їх функціонування. Формування фінансово-економічного механізму дозволить забезпечити збалансований розвиток на основі стабільної прибуткової діяльності сімейних підприємств. Водночас, подальших наукових досліджень потребують окремі елементи фінансово-економічного механізму при врахуванні специфіки галузі, в якій функціонує сімейне підприємство.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕТАПІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Ю. Б. ІВАНОВ, д.е.н., проф.

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України,

В. І. ЛАПТЄВ, д.е.н., проф.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Післявоєнне відновлення України потребує суттєвих змін економічної політики держави, і в першу чергу, податкової політики. Цілком зрозуміло, що одним з найбільш важливих акцентів цього етапу є необхідність залучення інвестицій у відбудову та реконструкцію економіки країни, а це потребує адекватних заходів в сфері податкового регулювання.

Одним з головних та визначальних документів в цьому аспекті є затверджена наприкінці 2023 р. Національна стратегія доходів до 2030 року